

**UNIVERSITATEA „ALEXANDRU
IOAN CUZA” DIN IAȘI
FACULTATEA DE LITERE
ȘCOALA DOCTORALĂ DE STUDII
FILOLOGICE**

Romanul foileton în literatura română a
secolului al XIX-lea
Rezumatul tezei de doctorat

Coordonator de doctorat:

Prof. univ. dr. hab. Patraș Antonio – Mihail

Doctorandă:

Pascariu O.R. Lucreția – Elena

**UNIVERSITATEA „ALEXANDRU
IOAN CUZA” DIN IAȘI
FACULTATEA DE LITERE
ȘCOALA DOCTORALĂ DE STUDII
FILOLOGICE**

**Romanul foileton în literatura română a
secolului al XIX-lea**

Coordonator de doctorat:

Prof. univ. dr. hab. Patraș Antonio – Mihail

Doctorandă:

Pascariu O.R. Lucreția – Elena

UNIVERSITATEA "ALEXANDRU IOAN CUZA" DIN IAȘI
Școala Doctorală de Studii Filologice

ANUNȚ

La data de 20.09.2024, ora 10, în **Amfiteatrul „A. Philippide” (III.11)** doamna **PASCARIU O.R. LUCREȚIA – ELENA** va susține, în ședință publică, teza de doctorat cu titlul ***Romanul foileton în literatura română a secolului al XIX-lea***, în vederea obținerii titlului științific de doctor în domeniul **Filologie**.

Comisia de doctorat are următoarea componență:

Președinte

Prof. dr. Dragoș COJOCARU, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași

Conducător de doctorat

Prof. univ. dr. hab. Antonio PATRAȘ, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași

Referenți

Prof. univ. dr. Lăcrămioara PETRESCU, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași

Prof. univ. dr. Angelo MITCHIEVICI, Universitatea „Ovidius” Constanța

CS I dr. Adrian TUDURACHI, Institutul de Lingvistică și Istorie Literară „Sextil Pușcariu” Cluj-Napoca

Vă invităm să participați la ședința de susținere a tezei.
Teza poate fi consultată la Biblioteca Facultății de Litere.

CUPRINS

Introducere	5
Capitolul I. Romanul românesc în secolul al XIX-lea..	14
I.1. Preliminarii	14
I.2. Răspândirea romanului ca gen. Rolul traducerilor .	17
I.3. Câteva perspective ale secolului al XX-lea	29
I.4. Cercetări cantitative asupra romanului din secolul al XIX-lea	35
Capitolul al II-lea. Literar și paraliterar în romanul foileton din secolul al XIX-lea.....	44
II. 1. Literatură și paraliteratură	44
II. 2. Geneza romanului foileton	56
II.2.1. Eugène Sue și romanul foileton	56
II.2.2. Foiletonul ca strategie de marketing	58
II.2.3. Romanul foileton în literatura română	62
II.2.4. Difuzarea textului-foileton	65
Capitolul al III-lea. Către o poetică a romanului foileton	72
III.1. Profilul foiletonistului	72
II.1.1. Foiletonistul și piața de carte.....	77
III.1.2. Anonimatul și practica scrisului colaborativ.....	84
III.1.3. Spații ale colaborării	90
III.2. Romanul foileton: compoziție și tehnică jurnalistică.....	94
III.2.1. Elemente de paratext și de montaj	96
III.2.2. Principiul periodicității	101
III.2.3. Efectul de rubrică.....	104
III.2.4. Principiul actualității.....	107

III.2.5. Literatura și presa.....	112
Romanul foileton și speciile jurnalistice.....	114
„Le Premier-Paris”	116
Cronica.....	117
Faptul divers.....	120
Reportajul anchetă	127
Comunicarea rubricilor cu foiletonul.....	134
III.2.6. Chestiuni de compoziție.....	140
Narațiunea: strategii și mijloace de enunțare	141
a. Strategii de angajare: de la captatio la epilog.....	143
b. Structuri narative: simultaneitatea dintre story și plot în foileton	154
c. Alte procedee ale foiletonului	167
Tipare melodramatice, teme și personaje specifice	174
Capitolul al IV-lea. Titlul romanului foileton: un model de adnotare semantică.....	182
IV.1. Metodologia.....	184
IV.1.1. Restabilirea titlurilor.....	184
IV.1.2. Aplicarea modelului de adnotare	186
IV.1.3. Un studiu empiric	189
IV.2. Spre o nouă analiză.....	189
IV.2.1. otherEntity	190
IV.2.2. personEntity	193
IV.2.3. placeEntity	198
IV.2.4. Structura titlurilor	203
IV.3. Anexe.....	210
Anexe – 1. Lista romanelor conține titluri restabilite, cu data primei publicări (în foileton), nu cele din	

Dicționarul cronologic al romanului românesc.....	210
Anexa – 2. Lista celor 33 de romane din 368 de romane foileton cu spații determinate.....	214
Capitolul al V-lea. Romanul foileton reflectat în analize stilometrice.....	218
V.1. Introducere: Scurt istoric al stilometriei și definiții ale conceptului de „stil”	218
V.1.1. Pachetul StyloR.....	222
V.2. Stilometria aplicată pe corpusuri literare	226
V.3. Descrierea colecției de romane folosite pentru analiza de față	227
V.3.1.Descrierea generală a colecției.....	229
V.4. Metodologia	231
V.4.1. Faza I.....	231
V.4.2. Faza a II-a.....	234
V.4.3. Faza a III-a	243
V.4.4. Faza a IV-a.....	246
V.5. Studii de caz: romane foileton anonime.....	252
V.5.1. „D.D.P” – Codreanu, mare haiduc național. Ilustrat cu șase gravuri (1882).....	255
V.5.2. Pentru moștenire (1897).....	261
V.5.3. Femeie fără suflet. Mare roman dramatic (1916)	265
V.5.4. O resbunare nouă (1865).....	280
V.5.5. Catastihul amorului (1865) și La gura sobei (1865).....	287
V.6. Anexe	300

Anexe – 1. Dimensiunea textelor din colecția de romane	300
Anexe – 2. Bazine de anonimant	307
Capitolul al VI-lea. Profiluri de foiletoniști	315
VI.1. George Baronzi: foiletonul ca vehicul al ideilor politice.....	315
VI.2. Un exemplu de scriere colaborativă: Dito și Idem – Astra. Roman epistolar	334
VI.3. Romanul foileton și procedeul de condensare. Studiu de caz: Babeta. Roman original, de Theochar Alexi.....	346
VI.4. N.D. Popescu: istoria ca un foileton	361
Concluzii	367
Bibliografie	375

Rezumat

Lucrarea de față s-a axat pe evidențierea particularităților romanului foileton din literatura română a secolului al XIX-lea, urmărind de fapt modul în care foiletonul devine un „fenomen textual” sau un „gen” experimental cu o poetică proprie, care își negociază în permanență limitele, la granița dintre factualitatea speciilor jurnalistice și ficționalitatea „lumilor posibile”. Foiletonul s-a dovedit a fi nu numai o convenție tipografică special creată pentru distribuirea romanului de consum, o anticameră a subgenurilor, ci și rezultatul unei ample comunicări între lumile puse în dialog și între actorii implicați în industria cărții: autori, editori, tipografi, public.

Demersul nostru exegetic s-a concretizat la intersecția dintre istorie literară, poetică și naratologie, pe de o parte, și studiile literare computaționale, pe de altă parte, tocmai pentru a releva trăsăturile foiletonului dintr-o perspectivă de analiză cât mai cuprinzătoare. Deși există tendința de a suprapune romanul de consum cu romanul foileton, diferența dintre ele nu stă în tematică, ci în relația

pe care autorul o întreține cu textul său. Spre deosebire de romancierul de consum, foiletonistul deține un control diferit asupra textului; știe când poate opri sau re-porni mașinăria textuală.

Structurată în șase capitole, lucrarea de față tratează nu numai complexitatea fenomenelor textuale în romanele foileton publicate între 1850 și 1920, ci și întreg contextul socio-cultural ce a favorizat apariția unui format și a unei forme distincte, aflate la intersecția dintre „lumea ziarului” și lumea ficțiunii. Pentru început, în primul capitol, ne-am oprit asupra evoluției romanului românesc din secolul al XIX-lea, prin evidențierea a trei momente cheie, ancorate în publicarea romanului foileton *Ciocoi vechi și noi* de Nicolae Filimon, care îmbină tipologiile romanului realist cu rețeta senzationalistă a scrierilor de consum. Tot aici am tratat fenomenul traducerilor din romanul occidental, sub influența căruia burghezia mică și mijlocie s-a lăsat cucerită de noile forme literare distribuite în fascicule și în foileton. Sprijinite pe eșafodajul moral și principiul plăcerii, pe imaginea unui public tânăr și pe misiunea națională, încercările teoretice

de definire a romanului nu au înregistrat o varietate foarte mare de formulări sau delimitări critice.

Odată cu influența realismului și publicarea *Ciocoilor vechi și noi* în 1862 (foileton), respectiv 1863 (volum), privit ca moment de consolidare a epicii românești, preocuparea pentru misiunea morală a romanului și misiunea națională trece în plan secund, în a doua jumătate a secolului al XIX-lea, când critici ca Maiorescu, Ghera sau Iorga aduc în discuție chestiuni de structură și poetică a genului. Urmărind îndeaproape și polemica pe marginea romanului din epoca interbelică, în special studiile care tratează problema romanului de consum, nerealizând o radiografiere completă, ci inventarierea unor secvențe reprezentative, interesul pentru „necunoscutul secol al XIX-lea” prin aplicarea sociologiei literare și, în cele din urmă, cercetările cantitative, din ultimele decenii, cu un interes vădit pentru roman, am constatat că foiletonul nu apare în studiile de specialitate drept o formă romanescă distinctă. Adeseori, observațiile critice se opresc fie la tehnicitatea formatului foiletonistic sau la așa-zisa cultură a foiletonului bazată pe economia consumului (autorii condiționați de relația cu

editorii ziarelor și gustul publicului cititor). Referințele critice nu clarifică cum acest „fenomen textual” a generat apariția unui text românesc de graniță, modelat de rigorile publicisticii și de dinamica subgenurilor de consum ale romanului.

Am consacrat cel de al II-lea capitol al tezei analizei romanului foileton din perspectiva raportului dintre literatură și paraliteratură, trasând totodată și geneza foiletonului în spațiul francez și, prin extensie, în spațiul românesc. Prin înființarea unor publicații de „cunoștințe utile” se răspândește o literatură a consumului, cu o dimensiune vădit socială și adresată unui public ce are nevoie nu doar de educație și alfabetizare, ci și de divertisment. În această categorie intră și foiletonul, a cărui rubrică a devenit nu numai o formă dedicată consumului, în sens general, cât și un spațiu de circulație transnațional, precum și un spațiu al transferului dintre două circuite, dintre literatura înaltă și paraliteratură. Considerațiile despre circuitele literare ne-au sprijinit, de asemenea, demersul analitic, astfel încât ne-am limitat la prezentarea aspectelor pe care le-am considerat necesare cercetării noastre, fără a ne îndepărta

de la cele două axe relaționale, *autor – editor – cititor* și *scriitor – text – cititor*, ce stau la baza subiectului în cauză. Pornind de la considerațiile despre paraliteratură ale lui Noël Arnaud, Francis Lacassin și Jean Tortel și până la studiile întreprinse de o serie de cercetători ca Adrian Marino, Peter Burke, Pierre Bourdieu, Alain-Michel Boyer, Clive Bloom ș.a., am identificat principalele caracteristici ale sistemului paraliterar în baza cărora este definit romanul foileton (problema valorii estetice, problema originalității, mijloacele de producție, publicare și distribuție, formatul – broșuri, cărți, foiletoane, considerații despre publicul țintă, mecanismul succesului).

În consecință, în capitolul al III-lea am identificat câteva trăsături specifice prin care se poate configura o poetică a romanului foileton, urmărind evoluția acestuia ca „formă hibridă” în interiorul matricei mediatice, la limita dintre presă și literatură. Am discutat de fapt despre o contaminare între mass-media și roman, pornind de la considerațiile teoretice ale lui Norbert Bachleitner (*roman foileton/ ficțiune vs. știri factuale/ faptul divers*), Patrick Suter (*operă vs. reportaj*), Marie-Ève Thérénty (*presă vs.*

literatură), Anne-Marie Thiesse (problema romanului cotidian) ș.a. Astfel, ne-am oprit atenția asupra profilului foiletonistului, a cărui soartă rămâne legată de strategia publicitară prin care acesta își propune să relaționeze cu mediul literar. Instruirea și formarea, strategia publicitară, profilul postural, scrierea colaborativă și spațiile colaborării sunt variabilele care au modelat imaginea foiletonistului în baza traversării complete a axei *scriitor – text – cititor*, profilul formându-se de fapt dreptat „de la producție la receptare”. Problema anonimatului a reprezentat o altă constantă în construcția profilului foiletonistului. Situațiile de anonimat pot sugera fie o protejare a identității, fiindcă foiletonistul nu-și dorește să fie recunoscut ca un scriitor de duzină, fie manevre de verificare și relegitimare a „mărcii de autor” deja consacrate. Toate acestea au fost susținute de exemple din spațiul românesc și, implicit, de cele impuse de modelul francez.

Am oferit astfel o imagine de ansamblu asupra unui proces tehnologic și a unui fenomen cultural (cultura foiletonului) specific nu doar spațiului european, cât și celui românesc. Dincolo de acestea, s-a dovedit că, în

ciuda problemelor de definire, foiletonul nu este doar o simplă convenție tipografică special creată pentru distribuția romanelor, ci și un text format la granița dintre factualitate și ficțiune, dintre două forme de reprezentare a discursului, „lumea ziarului” și lumea romanului, percepută ca „scenă”. Astfel, am urmărit ilustrarea elementelor de compoziție și tehnică jurnalistică preluate de foileton pentru prelucrarea realităților și a faptelor din viața cotidiană.

Caracterizat de periodicitate și actualitate, foiletonul și-a construit o poetică proprie determinată de îmbinarea principiilor preluate de a speciile genului jurnalistic (cronica, faptul divers și reportajul anchetă), cu principiile narrative specifice discursului literar. Construit după modelul romanului foileton francez, foiletonul din spațiul românesc s-a dovedit a fi un moment de sincronizare, un factor de modernizare, datorat corespondenței dintre presa franceză și presa românească. Din analizarea principiilor jurnalistice, am constat că în prelucrarea realităților și a faptelor din viața cotidiană, foiletonistul își selectează informația, mai precis știrea ce a făcut ecou în memoria colectivă, și o reia sub forma

narativizată a foiletonului. Nu este o redare exactă a realității, ci o variație a unei scheme date.

Considerațiile despre speciile jurnalistice au indicat o contaminare a foiletonului cu cronică, faptul divers și reportajul anchetă. Cronică, ca studiu al manierelor pariziene, în prima jumătate a secolului al XIX-lea, în Franța, viza educarea publicului prin ipostazierea unor episoade din viața cotidiană. Un joc editorial identic a fost preluat în foileton de către subcategoriile romanului de consum, și anume romanul sentimental, romanul educativ și roman social. Similar, faptul divers a deschis calea romanului de consum și în versiunea sa de foileton, în timp ce reportajul anchetă a propus o formă incipientă a romanului polițist. Speciile jurnalistice analizate la intersecția cu foiletonul au fost însoțite de exemple din literatura română, care au demonstrat comunicarea strânsă a romanului foileton în special cu faptul divers și reportajul anchetă, în interiorul matricei mediatică. La rândul său, ziarul, ca unitate textuală de mari dimensiuni, împrumută modalități și tehnici specifice de la literatură, devenind o scriere

polimorfă și experimentală, ce îmbină factualul cu ficționalul.

Astfel, am constatat că, dintre toate speciile jurnalistice, rubrica faptului divers se aproprie cel mai mult de romanul foileton prin faptul că aceasta creionează o adevărată enciclopedie a vieții cotidiene prin distribuirea unor „micro-narațiuni” sau „micro-povestiri”, de aproximativ 50 de cuvinte, asemănătoare romanului. De altfel, mecanismele narrative utilizate coincid cu cele ale foiletonului: relatarea evenimentelor prin prisma unui narator obiectiv neimplicat, apelul la prezentarea succintă a evenimentelor prin „secvențe” narrative scurte, intertextul melodramatic (emoții exagerate, limite morale, intrigă complicată etc) și utilizarea unor elemente spațio-temporale. Practic, rubrica faptului divers recurge la portretizarea unor personaje specifice tuturor categoriile sociale, oferind detalii sub forma unei narațiuni obiective și serios enunțate, care a deschis prin tematica dată (jafuri, escrocherii, agresiuni și omucideri, accidente mortale etc.), mai precis relatarea evenimentelor actuale, calea spre romanul de consum.

De asemenea, reportajul anchetă a determinat, prin forma scenografică și narativizată de relatare a evenimentului, apariția unei formule incipiente a romanului polițist. Jurnalistul, la fel ca foiletonistul, realizează o anchetă, inspirându-se din realitatea cotidiană și redând informația pe jumătate ficționalizată. Jurnalistul nu relatează doar evenimentele, ci explorează în profunzime subiectul, tocmai pentru a dezvălui publicului detalii și aspecte necunoscute. Acest proces este similar cu cel întreprins de foiletonist, care implică adesea crearea de personaje-cheie, precum martorul ocular și conturarea unor tablouri dramatice. Artificiul ficțional poate continua prin dublarea punctului de vedere, motiv pentru care reporterul, la fel ca foiletonistul, apelează la adăugarea unui nou martor (personaj) care să prezinte evenimentul dintr-o perspectivă diferită. În mod evident, după cum am menționat deja de-a lungul studiului, multiplicarea punctelor de vedere a pătruns din „lumea ziarului” în „lumea romanului”, fiind preluată și integrată de către scriitorii jurnaliști. Avem de-a face cu o contaminare indirectă între operă și reportajul anchetă, scriitorii preluând elemente diaristice și introducându-le în

structura romanului. În spațiul francez, romancierii jurnaliști, precum Alexandre Dumas, Jules Verne, Victor Hugo sau Émile Zola, au preluat elemente de poetică a reportajului și le-au integrat în paginile romanelor, abandonând în final statutul de jurnalist în favoarea celui de romancier. Nu la fel s-a petrecut și în spațiul românesc, unde foiletoniștii au adaptat modelul francez al romanului de consum, nu numai din punct de vedere tematic, ci și structural.

Am sesizat și o contaminare dincolo de temele comune pe care romanul foileton și speciile jurnalistice conexe, faptul divers și reportajul anchetă, le promovează. Comunicarea dintre rubrici are loc și sub influența axei producției *autor – editor – cititor*. În lumea ziarului, editorul ocupă o poziție centrală în procesul de asamblare a publicației, având rolul de a selecta, evalua și edita articolele pentru a oferi un caracter unitar fiecărui număr în parte și o experiență de lectură comună cititorului cu fiecare rubrică parcursă. Din acest motiv, în cadrul acestui proces meticulos de asamblare, rubricile ziarului ajung să trateze teme comune. Dacă foiletonul propune o poveste de dragoste, ne așteptăm să descoperim în imediată

vecinătate a coloanei sfaturi sau sugestii de rezolvare a problemelor maritale.

Urmărirea particularităților narative prin analizarea strategiilor și mijloacelor de enunțare ne-a permis să analizăm cele mai productive și frecvente formule din structura intrigii. Ne referim la elementele ce gravitează în jurul intrigii, de la un episod la altul al foiletonului, căci, spre deosebire de restul producțiilor dedicate consumului de masă, în foileton intriga este componenta fundamentală, influențată chiar de forma scenografică a scrierii jurnalistice de roman. În altă ordine de idei, foiletonul, ca structură narativă bazată pe mister, speculație, lovituri de teatru, mizează pe o formă de decupaj făcută în baza suspansului, tocmai pentru a-l convinge pe cititor să continue lectura. Revenirea asupra unor concepte clasice din naratologie, precum *captatio – epilog*, *story – plot* sau *narațiune deschisă modulară – narațiune închisă liniară*, dar și asupra temelor recurente și a tipurilor de personaje, a demonstrat că foiletonul este de fapt un fenomen cultural complex, ce permite interacțiuni variate, specifice economiei consumului.

În contextul serializării foiletonului, atât elementele de *captatio*, cât și cele ale *epilogului* își încrucișează funcțiile. Dacă elementele de *captatio* rezumă povestea din episodul anterior asemenea unui epilog, *epilogul*, prin simplificare și prin așteptările cuprinse în formula stereotipă „va urma”, funcționează ca un fel de *captatio*. Aceste secvențe narrative sunt reluate în mod constant și adaptate, de la un număr la altul al foiletonului, pentru a corespunde evoluției intrigii și a menține suspansul și interesul cititorilor. Fiind utilizate pentru a crea un ciclu narativ continuu, secvențele de *captatio* introduc o scenă intrigantă sau tensionată care determină continuarea lecturii. Aceasta poate fi o „revelație” a unui personaj, o întorsătură neașteptată a evenimentelor sau chiar o situație tensionată care necesită o rezolvare imediată. Dar secvențele de epilog pot propune și o concluzie temporară a evenimentelor prezentate în scena respectivă, pregătind terenul pentru următorul episod al foiletonului.

De asemenea, am sesizat că evenimentele și acțiunile integrate în coloanele romanului foileton corespund unei logici interne a intrigii, care este

fragmentată de formatul ziarului, impunând momente de pauză sau de întoarcere a cititorului de-a lungul lecturii. Succesiunea episoadelor din foileton este strâns legată de momentele de suspans și de surpriză. Prin frecvente tehnici narative ale foiletonului, pe care le-am exemplificat de-a lungul capitolului, ca analepsa (retrospecție, *flashback*), rezumatul (*summary*), comentariul narativ, am constatat că momentele de suspans și surpriză creează un efect de intrigă „în valuri scurte”, ce menține cititorul conectat la poveste, în ciuda circumstanțelor (actualitatea ziarului) în care acesta parcurge romanul foileton.

În același capitol, am realizat și o serie de considerații cu privire la raportul cititorului cu foiletonul. Nu discutăm despre un cititor experimentat, ci mai mult despre un public capabil să recunoască locurile comune. În secolul al XIX-lea, publicul mic-burghez se lasă vrăjit de abordarea unor teme tabu, caracterizate de un senzaționalism violent – social și moral – (crime, torturi, violuri, adulter, sinucideri etc.), în care pornirile primitive și forma scenografică din paginile ziarului nu sunt întâmplătoare, căci foiletonul se bazează pe cultivarea

suspansului tocmai pentru a menține atenția cititorului de-a lungul episoadelor. Ca în povestea lui Borges din *Grădina potecilor care se bifurcă*, foiletonul oferă direcții și posibilități narrative variate de amplificare a tramei. Astfel, cititorii găsesc într-o rețea complexă de evenimente, în care fiecare decizie luată de personaje sau schimbare bruscă a intrigii prezintă noi deschideri ale poveștii. Fiecare bifurcație devine o posibilitate de a descoperi o altă față a lumii create, un alt aspect din destinul personajelor, întâmplările fiind de fapt o altă variantă a vieții cotidiene transpuse în „lumea ziarului”.

În capitolele al IV-lea și al V-lea, am aplicat și adaptat metode de cercetare specifice studiilor literare computaționale, prin care ne-am propus să analizăm fenomenul de competiție între cele două tipuri de paratext (numele autorului vs. titlul romanului), de emfază a titlului în detrimentului „mărcii auctoriale”. S-a constatat că, în privința titlului foiletonului, în comparație cu titlurile speciilor jurnalistice, centrul de greutate al titlului este entitatea-persoană (personEntity), fiindcă aceasta relevă importanța personajului ca element de coeziune al narațiunii secvențializate și înscrierea, în codul

foiletonului, a unei lecturii de identificare. Spre deosebire de entitatea-persoană, spațiile apar mult mai rar în titlurile foiletoanelor, fiind considerate mai puțin coezive pentru narațiune. Totuși, mențiunile lor reiau, ca printr-un ecou, evenimente istorice recente din memoria colectivă precum unirea Principatelor, proclamarea Regatului, mutarea centrului vieții sociale, economice și culturale de la Iași la București. Toate acestea ne-au făcut să definim foiletonul drept o „producție muntenească” nu numai pentru că marchează un moment de schimbare a centrului puterii editoriale în Capitală, dar și pentru că titlurile, considerate drept ancore imaginare, conțin deja indicații geografice ce acoperă predominant spațiul urban muntelesc (Valahia, Pitești, Grivița, Constanța, Rucăr etc.).

Fiindcă nu am avut acces la unele mărturii despre lectura „cu sufletul la gură” a romanelor de consum, apărute în format foileton, am considerat că un experiment de tipul *reader survey* ar putea scoate la iveală stimulii (cuvintele-cheie) la care reacționează cititorii. Am descoperit că publicul consideră statutul mult mai stimulativ decât numele personajului (Prințul vs. Dimitrie,

Căpitanul vs. Ropotă etc.). Un statut social înseamnă, de fapt, o poveste concentrată – istoria prin care personajul atinge o anumită condiție socială devenind la fel de definitorie precum propriul nume. Astfel, relația dintre titlu și cititor se realizează în absența (numelui) scriitorului, conflictul de putere fiind câștigat de această dată de titlul ce impune o lectură de identificare.

Capitolul al V-lea s-a concentrat asupra situațiilor de anonim identificate în colecția de 185 de romane, dar și asupra unor caracteristici specifice limbii române în urma consultării literaturii de specialitate și testării instrumentelor din stilistica computațională. Rezultatele ne-au relevat că, prin eliminarea pronumelor, asocierile dintre operele autorilor cu un număr mai mare de intrări în colecția noastră (N.D. Popescu) se realizează eficient, iar prin păstrarea pronumelor se evidențiază afinitățile de subgen (cazul corpusului Hai-Ro și romanul sentimental). De asemenea, aplicarea metodei *imposters* ne-a ajutat să identificăm și să stabilim un singur autor pentru două romane foileton anonime din cele șase integrate în colecția de 185 de romane, și anume romanul semnat de D.D.P., *Codreanu, mare haiduc național* (1882), care este

al lui N.D. Popescu, și romanul foileton anonim *O resbunare nouă* (1865), care a fost atribuit lui I.C. Fundescu. Desigur, fără preprocesarea prealabilă a textelor (de la eliminarea semnelor de punctuație, aplicarea listei de *stopwords*, eliminarea pronomelor și până la lematizarea textelor) rezultatele obținute nu ar fi fost posibile. Astfel, am observat că identitatea foiletonistului se amestecă cu „vocea maselor” din lumea ziarului. Și de această dată, cititorul este invitat să se concentreze mai mult asupra conținutului propriu-zis decât asupra identității sau reputației scriitorului. Fenomenul competiției dintre cele două forme de paratext, respectiv titlul foiletonului și numele autorului, pare a fi câștigat de paratextul titlului, fiindcă în câmpul axelor relaționare identitatea scriitorului sau succesul acestuia nu împiedică consumul textului foileton, foiletonistul devenind un mediator, care preferă (sau nu) postura anonimatului, între cele două lumi.

Ultimul capitol, al VI-lea, s-a concentrat pe conturarea unor profiluri faimoase de foiletoniști care au scris unele dintre cele mai reprezentative romane de consum din literatura română a secolului al XIX-lea: e

vorba de George Baronzi, Theochar Alexi și N.D. Popescu, dar și de Carmen Sylva și Mite Kremnitz, al căror roman colaborativ (*Astra*) a fost tradus din limba germană și publicat în foiletonul ziarului „Românul”. Aceste studii de caz au urmărit configurarea unor portrete de foiletoniști formate odată cu concretizarea lumii capitaliste, dar și ilustrarea unor procese particulare textului foiletonistic, precum: contragerea sau amplificarea, la republicarea romanului, în foileton sau, deopotrivă, în volum, traducerea simplă și traducerea localizată, secționarea firului narativ, serializarea etc. George Baronzi și N.D. Popescu sunt reprezentativi pentru lumea ziarului ca antreprenori ai literaturii de consum din secolul al XIX-lea, care au utilizat în creațiile românești elemente specifice foiletonului, ce confirmă confluența genurilor și subgenurilor de consum. Foiletonistul Theochar Alexi anticipează prin scrierile sale romanele sinteză ale tendințelor din presă, acele situații sociale limită, prin care publicul se lasă atras de teme tabu și scenele violente. Ca urmare, putem sesiza o apropiere de Panait Macri tocmai prin metamorfozarea eroului în bandit. Profilurile conturate în acest capitol nu

sunt singurele la care am făcut referire de-a lungul cercetării. În cuprinsul tezei, am furnizat numeroase referințe și exemple pentru a ilustra diversitatea romanului foileton publicat în literatura română a secolului al XIX-lea.

Într-un final, considerăm că am respectat și îndeplinit obiectivele enunțate în introducerea lucrării. Fără a ignora examinarea întregului context socio-cultural ce a susținut apariția foiletonului, am încercat să evidențiem cele mai importante trăsături ale unui fenomen editorial și literar complex, care a influențat decisiv evoluția romanului românesc în ansamblul său.

Bibliografie selectivă

Bibliografie critică și teoretică

1. Volume

Anderson, Benedict, *Comunități imaginate: reflexii asupra originii și răspândirii naționalismului*, traducere de Roxana Oltean, Ioana Postache, Editura Integral, București, 2000.

Atkinson, Nora, *Eugène Sue et le roman-feuilleton*, Lesot, 1929.

Bachleitner, Norbert, *Geschichte des europäischen Feuilletonromans*, Univ., Abt. für Vergleichende Literaturwissenschaft, Viena, 2009, URL: <https://publikationen.ub.uni-frankfurt.de/frontdoor/index/index/year/2010/docId/13883>, [ultima accesare 13 iunie 2022].

Bloom, Clive, *Bestsellers. Popular fiction since 1900*, third edition, Plagrave MacMillan, Ilford, 2021.

Bode, Katherine, *A World of Fiction: Digital Collections and the Future of Literary History*, University of Michigan, Michigan, 2018.

Bodiu, Andrei, *Șapte teme ale romanului postpașoptist*, Editura Paralela 45, Pitești, 2002.

Booth, Michael R., *English Melodrama*, first edition, Herbert Jenkins, London, 1965.

Booth, Wayne C., *Retorica romanului*, traducere de Alina Clej și Ștefan Stoenescu, prefață de Ștefan Stoenescu, Editura Univers, București, 1976.

Bourdieu, Pierre, *Regulile artei. Geneza și structura câmpului literar*, traducere de Laura Albulescu și Bogdan Ghiu, prefață de Mircea Martin, ediția a 2-a. Editura ART, București, 2012.

Boyer, Alain-Michel, *Les Paralittératures*, Armand Colin, Paris, 2008.

Brooks, Peter, *Reading for the plot*, Harvard University Press, Cambridge, London, 1984.

Brooks, Peter, *The Melodramatic Imagination: Balzac, Henry James, Melodrama, and the Mode of Excess*, Yale University Press, New Haven and London, 1995.

Burke, Peter, *Popular Culture in Early Modern Europe*, Ashgate, Londra, 1996.

Burrows, J., *Computation into criticism: a study of Jane Austen's novels and an experiment in method*, Oxford University, Oxford, 1987.

Chevasco, Berry Palmer, *The Reception of the Fiction of Eugene Sue in Britain 1838-1860*, teză de doctorat, University College London, 2000, URL: <https://discovery.ucl.ac.uk/id/eprint/10111002/1/out.pdf>, [ultima accesare 02 iulie 2022].

Cohen, Margaret, *The Sentimental Education of the Novel*, Princeton University Press, Princeton, New Jersey, 1999.

Cohen, Margret, *The Novel and the Sea*, Princeton University Press, New Jersey, 2010.

Cornea, Paul, *De la Alecsandrescu la Eminescu. Aspecte, figuri, idei*, Editura pentru literatură, București, 1966.

Cornea, Paul (ed.), *Reviste literare românești din secolul al XIX-lea. Contribuții monografice*, sub îngrijirea și cu un cuvânt înainte de Paul Cornea, Editura Minerva, București, 1970.

Cornea, Paul, *Oamenii începutului de drum. Studii și cercetări asupra epocii pașoptiste*, Editura Cartea Românească, București, 1974.

Cornea, Paul, *Regula jocului. Versantul colectiv al literaturii: concepte, convenții, modele*, Editura Eminescu, București, 1980.

Cornea, Paul (ed.), *De la Nicolae Filimon la G. Călinescu. Studii de sociologie a romanului românesc*, cu un studiu introductiv de Paul Cornea, Editura Minerva, București, 1982.

Cornea, Paul, *Originile romantismului românesc*, Editura Cartea Românească, București, 2008.

Couégnas, Daniel, *Introduction à la paralittérature*, Seuil, Paris, 1992.

Dima, Eugenia, Dima, Gabriela E. (coord.), *Traducătorii români și traducерile laice din secolul al XVIII-lea*, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, 2016.

Drace-Francis, Alex, *Geneza culturii române moderne. Instituțiile scrisului și dezvoltarea identității naționale 1700-1900*, traducere de Marius-Adrian Hazaparu, Polirom, Iași, 2016.

Drăgan, Ioana, *Romanul popular în România – literar și paraliterar*, ediția a II-a, Editura Cărții de Știință, Cluj, 2007.

Dușu, Carmen, *Masculin-feminin în romanul postpașoptist: O abordare de gen*, Editura Brumar, Timișoara, 2011.

Gelder, Ken, *Popular Fiction. The logistics and practices of the literary field*, Routledge, London, 2004.

Genette, Gérard, *Paratexts. Thresholds of interpretation*, traducere de Jane E. Lewin, Cambridge University Press, Cambridge, 1997.

Genette, Gérard, *Introducere în arhitext. Ficțiune și dicțiune*, traducere și prefață Ion Pop, Editura Univers, București, 1994.

Genette, Gérard, *Narrative Discourse: An Essay in Method*, Cornell University Press, Cornell, 1983.

Hobsbawm, Eric, *The Age of Extremes: The Short Twentieth Century, 1914–1991*, Abacus, London, 1995.

Jolles, André, *Forme simple: Legenda sacră. Legenda eroică. Mythos-ul. Ghicitoarea. Zicala. Cazul. Memorabilul. Basmul. Gluma*, traducere de Iulia Zup, text revăzut Grigore Marcu, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza” Iași, Iași, 2012.

Karsdorp, F., Kestemont, M., Riddell, A., *Humanities Data Analysis: Case Studies with Python*, Princeton University Press, Princeton, 2022.

Lowenthal, Leo, *Literature and Mass Culture. Communication in society*, vol. I, Transaction, New Brunswick and London, 2016..

Luhmann, Niklas, *The Reality of the Mass Media*, traducere Kathleen Cros, Stanford University Press, Stanford, California, 2000.

Manolescu, Nicolae, *Arca lui Noe: eseu despre romanul românesc*, Editura Gramar, 2008.

Marino, Adrian, *Biografia ideii de literatură*, vol. V, Cluj-Napoca, Editura Dacia, 1998.

Marty, Robert, *Découvrir le roman populaire*, Seghers, Paris, 1976.

Moretti, Franco, *Distant reading*, Verso, Londra, New York, 2013.

Moretti, Franco, *Atlas of the European Novel, 1800-1900*, Editura Verso, New York, 1998.

Parinet, Élisabeth, *Une histoire de l'édition à l'époque contemporaine (XIXe-XXe siècle)*, Édition du Seuil, 2004.

Pârvulescu, Ioana, *Lumea ca ziar. A patra putere: Caragiale*, Humanitas, București, 2011.

Pârvulescu, Ioana, *În intimitatea secolului 19*, Editura Humanitas, București, 2017.

Petcu, Marian, *Istoria jurnalismului român. Studii*, Editura Tritonic Books, București, 2022.

Petrescu, Lăcrămioara, *Scena romanului*, Editura Junimea, Iași, 2005.

Popovici, Vasile, *Lumea personajului. O sistematică a personajului literar*, Editura Echinox, Cluj-Napoca, 1997.

Queffélec-Dumasy, Lise, *Le Roman-feuilleton français au XIXe siècle*, URL: <https://dalspace.library.dal.ca/handle/10222/47746>, [ultima accesare 05 noiembrie 2021].

Schwartz, Vanessa R., *Spectacular Realities Early Mass Culture in Fin-de-Siècle Paris*, University of California Press, California, 1998.

Stone, Marjorie, Thompson (ed.), Judith, *Literary Couplings Writing Couples, Collaborators, and the Construction of Authorship*, Wisconsin University Press, Wisconsin, 2006.

Suter, Patrick, *Le journal et les lettres. De la presse à l'œuvre*, vol. I, MetisPresses, Genève, 2010.

Swirski, P., Vanhanen, T.E., *When Highbrow Meets Lowbrow Popular Culture and the Rise of Nobrow*, Macmillan, New York, 2017.

Thérenty, Marie-Ève, *Mosaïques. Être écrivain entre presse et roman (1829-1836)*, Honoré Champion éditeur, Paris, 2003.

Thérenty, Marie-Ève, Vaillant, Alain (ed.), *Presse et Plumes. Journalisme et littérature au XIXe siècle*, Nouveau Monde, Paris, 2004.

Thérenty, Marie-Ève, *La littérature au quotidien. Poétiques journalistiques au XIXe siècle*, Éditions du Seuil, Paris, 2007.

Thiesse, Anne-Marie, *Le Roman du quotidien. Lecteurs et lectures populaires à la Belle Époque*, Le Chemin vert, Paris, 1984.

Tudurachi, Adrian, *Fabrica de geniu. Nașterea unei mitologii a productivității în cultura română (1825-1875)*, Editura Institutul European, Iași, 2016.

Vârgolici, Teodor, *Aspecte ale romanului românesc din secolul al XIX-lea*, Editura Mihai Eminescu, București, 1985.

Volovici, Leon, *Apariția scriitorului în literatura română*, ediția a III-a revizuită, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza” Iași, Iași, 2011.

Zeca, Daniela, *Melonul domnului comisar. Repere într-o nouă poetică a romanului polițist clasic*, Editura Curtea Veche, București, 2005.

2. În volume:

Artiaga, Loïc, *Suites terribles de la lecture des romans*, în Roy Pinker, *Faits divers & vies déviantes. XIXe – XXIe siècle*, CNRS, Paris, 2022, pp. 19-24.

Barthes, Roland, *The Death of the Author*, în *Image-Music-Text*, traducere de Stephen Heath, Fontana Press, Hammersmith, London, 1997, pp. 142-149.

Bazin, René, *Le roman populaire*, în *Questions littéraires et sociales*, Calmann-Lévy, Paris, 1906, pp. 77-112.

Follain, Jean, *Le Mélodrame*, în *Entretiens sur la paralittérature*, Paris, Librairie Plon, 1970, pp. 33-45.

Gallego Cuiñas, Ana, *Literature Seen Through Big Data and Artificial Intelligence: Key Concepts and Critical Challenges*, în *Humanities and Big Data in Ibero-America. Methodological issues and practical applications*, Ana Gallego Cuiñas, Daniel Torres Salinas (ed.), de Gruyter, Berlin, Boston, 2024, pp. 24-42.

Guignard, Laurence, *Cronique scientifique*, în *Le monde à la une. Une histoire de la presse par ses rubriques*, Marie-Ève Thérenty, Venayre, Sylvain (ed.), Amosa, Paris, 2021, pp. 66-73.

Hangiu, I., *Începuturile presei periodice românești. Primele încercări. Foi volante (înștiințări, manifeste) 1789 – 1829*, în Hangiu, I., *Presa românească de la începuturi până în prezent. Dicționar cronologic 1790-2007, volumul I 1790 – 1916*, Editura Comunicare.ro, București, 2008, pp. 19-32.

Herrmann, J. Berenike, Jacobs, Arthur M., Piper, Andrew, *Computational Stylistics*, în Donald Kuiken and Arthur M. Jacobs (eds.). *Handbook of Empirical Literary Studies*, De Gruyter, pp. Berlin, Boston 2021, pp. 451-486.

Langlais, Pierre-Cari, Thérenty, Marie-Ève, *Le storytelling autour des écrivains de best-sellers*, în *Best-sellers, l'industrie du succès. Les colloques de Cerisy*, Bessard-Banquy, Olivier, Ducas, Sylvie, Gefen, Alexandre (coord.), Armand Colin, Paris, 2021, pp. 325-342.

Lavocat, Françoise, *Pseudofactual Narratives and Signposts of Factuality*, în *Narrative Factuality. A Handbook*, coord. De Monika Fludernik, Marie-Laure Ryan in cooperare cu Hanna Specker, De Gruyter, 2020, pp. 577-593.

Legendre, Bernard, *De l'économie du best-seller*, în *Best-sellers, l'industrie du succès. Les colloques de Cerisy*, Bessard-Banquy, Olivier, Ducas, Sylvie, Gefen, Alexandre (coord.), Armand Colin, Paris, 2021, pp. 159-163.

Letourneux, Matthieu, *Roman-feuilleton*, în *Le monde à la une. Une histoire de la presse par ses rubriques*, Marie-Ève

Thérenty, Venayre, Sylvain (ed.), Amosa, Paris, 2021, pp. 26-33.

Lyons, Martyn, *New Readers in the Nineteenth Century: Women, Children, Workers*, în *A History of Reading in the West*, Cavallo, Guglielmo, Roger, Chartier (ed.), University of Massachusetts Press, 2003, pp. 313-344.

Lovinescu, E., *Cincuantenarul romanului românesc*, în antologia *Bătălia pentru roman* de Aurel Sasu și Mariana Vartic, Editura Atos, București, 1997, pp. 32-39.

Maiorescu, Titu, *Literatura română și străinătatea*, în *Opere. Critice I*, Ediție îngrijită, cronologie, note și comentarii de D. Vatamaniuc, Editura Fundației Naționale pentru Știință și Artă – Univers Enciclopedic, București, 2005, pp. 545-575.

Marcandier, Christine, *Fapt divers*, în *Le monde à la une. Une histoire de la presse par ses rubriques*, Marie-Ève Thérenty, Venayre, Sylvain (ed.), Editura Amosa, Paris, 2021, pp. 328-355.

Martens, David, *La fabrique publicitaire d'un best-seller. Maurice Dekobra fait sa réclame*, în *Best-sellers, l'industrie du succès. Les colloques de Cerisy*, Bessard-Banquy, Olivier, Ducas, Sylvie, Gefen, Alexandre (coord.), Armand Colin, Paris, 2021, pp. 83-104.

Neubauer, John, *General introduction*, în *History of the literary cultures of East-Central Europe. Junctures and*

disjunctures in the 19th and 20th centuries, Neubauer, John, Cornis-Pope, Marcel (ed.), vol. III. *The making and remaking of literary institutions*, Benjamins Publishing Company, Amsterdam, Philadelphia, 2004, pp. 1-38.

Omari, Nejma, *Premier-Paris*, în *Le monde à la une. Une histoire de la presse par ses rubriques*, Marie-Ève Thérénty, Venayre, Sylvain (ed.), Amosa, Paris, 2021, pp. 34-41.

Pillat, Dinu, *Romanul de senzație în literatura română din a doua jumătate a secolului al XIX-lea*, în *Itinerarii istorico-literare*, Ediție alcătuită, prefață și bibliografie de George Muntean, Editura Minerva, București, 1978, pp. 63-108.

Pillat, Dinu, *Cum se deschide la noi gustul pentru romanul senzational*, în *Mozaic istorico-literar*, ediția a treia revăzută și adăugită, Albatros, București, 1998, pp. 128-144.

Pothast, M, Stein, B., Barrón-Cedeño, A., Rosso, P., *An evaluation framework for plagiarism detection*, în volumul conferinței *Proceedings of the 23rd international conference on computational linguistics: Posters*, pp. 997–1005. Association for Computational Linguistics, Beijing, 2010, URL: <https://aclanthology.org/C10-2115.pdf>, [ultima accesare 27 mai 2022].

Ralea, Mihai D., *De ce nu avem roman?*, în antologia *Bătălia pentru roman* de Aurel Sasu și Mariana Vartic, Editura Atos, București, 1997, pp. 74-81.

Rajewsky, Irina, *Theories of Fictionality and Their Real Other*, în *Narrative Factuality. A Handbook*, coord. De Monika Fludernik, Marie-Laure Ryan în cooperare cu Hanna Specker, De Gruyter, 2020, pp. 29-51.

Rybicki, J., *The great mystery of the (almost) invisible translator: Stylometry in translation*, în *Quantitative Methods in Corpus-Based Translation Studies: A practical guide to descriptive translation research*, Oakes MP, Ji M (eds), John Benjamins Publishing, Zurich, pp. 231–248.

Simard-Houde, Mélodie, *Reportage*, în *Le monde à la une. Une histoire de la presse par ses rubriques*, Marie-Ève Thérienty, Venayre, Sylvain (ed.), Editura Amosa, Paris, 2021, pp. 155-161.

Ștefănescu, Cornelia, *Misterele Parisului și începuturile romanului românesc*, în *Momente ale romanului. Modele, continuitate, neprevăzut*, Editura Eminescu, București, 1973, pp. 8-45.

Thérienty, Marie-Ève, *Chronique*, în *Le monde à la une. Une histoire de la presse par ses rubriques*, Marie-Ève Thérienty, Venayre, Sylvain (ed.), Amosa, Paris, 2021, pp. 18-25.

Tortel, Jean, *Qu'est-ce que la paralittérature?*, în *Entretiens sur la paralittérature*, Paris, Librairie Plon, 1970, pp. 7-22.

Vérilhac, Yoan, *Le petit Jean, mangé par un cheval. Il faut renoncer à peindre la douleur des parents (1884)*, în Roy

Pinker, *Faits divers & vies déviantes. XIXe – XXIe siècle*, CNRS, Paris, 2022, pp. 59-66.

3. În publicații periodice:

Angenot, Marc, *Qu'est-ce que la paralittérature?*, în „Études littéraires”, vol. 7, nr. 1, 1974, pp. 9-22.

Baghiu, Ștefan, Pojoga, Vlad, Susarenco, Teodora, Vancu, Radu, Modoc, Emanuel *Geografia internă a romanului românesc în secolul al XIX-lea* în „Revista Transilvania”, nr. 10/ 2019, pp. 29-43, [ultima accesare 12 mai 2020], URL: <https://revistatransilvania.ro/geografia-interna-a-romanului-romanesc-in-secolul-al-xix-lea/>.

Bode, Katherine, *The Equivalence of ‘Close’ and ‘Distant’ Reading; or, Toward a New Object for Data-Rich Literary History*, în „Modern Language Quarterly”, vol. 78, nr. 1/ 2017, pp. 76–106. DOI: <http://doi.org/10.1215/00267929-3699787>, URL: https://katherinebode.wordpress.com/wp-content/uploads/2014/07/bode-article_mfq_final.pdf, [ultima accesare 15 decembrie 2023].

Borza, Cosmin, Goldiș, Alex, Tudurachi, Adrian, *Subgenurile romanului românesc. Laboratorul unei tipologii*, în „Dacoromania Litteraria”, VII, 2020, pp. 205-220.

Birke, Dorothee, Christ, Birte, *Paratext and Digitized Narrative: Mapping the Field*, în „Narrative”, 21/ nr. 1, The Ohio State University Press, 2013, pp. 65-87, URL:

<http://muse.jhu.edu/journals/nar/summary/v021/21.1.birke.html>, [ultima accesare 12 februarie 2023].

Burrows, J., *Delta': A Measure of Stylistic Difference and a Guide to Likely Authorship*, în „Literary and Linguistic Computing”, vol. 17, nr. 3/ 2002, pp. 267–287, <https://doi.org/10.1093/lc/17.3.267>.

Eco, Umberto, *Rhetoric and ideology in Sue's Les mystères de Paris*, în „International social science journal” XIX, 4, 1967, pp. 551-569, URL: <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000018701>, [ultima accesare 17 iulie 2022].

Eder, M., Rybicki, J., & Kestemont, M., *Stylometry with R: a package for computational text analysis*, în „R Journal”, 8(1), 2016, pp. 107-121. <https://doi.org/10.32614/RJ-2016-007>, URL: <https://journal.r-project.org/archive/2016/RJ-2016-007/index.html> [ultima accesare 27 mai 2022].

Eder, M., *Authorship verification with the package stylo*, 2018, URL: <https://computationalstylistics.github.io/docs/imposters>, [ultima accesare 15 decembrie 2023].

Filippos, Katsanos, *Les Mystères de Paris et la mondialisation d'un genre « populaire » ? Lecteurs de « mystères » en France, en Grèce et en Grande-Bretagne au XIXe siècle*, în „The Historical Review/La Revue Historique”, nr. 14/

2018, pp. 31–50, URL: <https://ejournals.epublishing.ekt.gr/index.php/historicalReview/article/view/16273>, [ultima accesare 15 martie 2022].

Galleron, Ioana, Patraș, Roxana, Grădinaru, Camelia, Mélanie-Becquet, Frédérique, *À la recherche des haïdouks. Annoter les entités spatiales dans des romans roumains du XIXe siècle*, în „Humanités numériques”, nr. 3/ 2021, URL: <http://journals.openedition.org/revuehn/1399>; DOI: <https://doi.org/10.4000/revuehn.1399>, [ultima accesare 16 Mai 2022].

Grieve, J., *Register variation explains stylometric authorship analysis*, în „Corpus Linguistics and Linguistic Theory”, 19(1), 2023, pp. 47-77, URL: <https://www.degruyter.com/document/doi/10.1515/cllt-2022-0040/html>, [ultima accesare 17 februarie 2024].

Haverals, W., Geybels, L., and Joosen, V., *A style for every age: A stylometric inquiry into crosswriters for children, adolescents and adults*, în „Language and Literature”, 31(1), 2022, pp. 62-84, <https://doi.org/10.1177/09639470211072163>, URL: <https://journals.sagepub.com/doi/full/10.1177/09639470211072163>, [ultima accesare 21 noiembrie 2023].

Herrmann, J. B., van Dalen-Oskam, K., Schöch, C., *Revisiting Style, a Key Concept in Literary Studies*, în „Journal

of Literary Theory”, 9(1), 2015, pp. 25-52, <https://doi.org/10.1515/jlt-2015-0003>, URL: https://www.researchgate.net/publication/273895700_Revisiting_Style_a_Key_Concept_in_Literary_Studies, [ultima accesare 5 ianuarie 2024].

Moretti, Franco, *Conjectures on World Literature*, în „New Left Review”, nr. 1, 2000, URL: <https://newleftreview.org/issues/ii1/articles/franco-moretti-conjectures-on-world-literature>, [ultima accesare 15 ianuarie 2020].

Moretti, Franco, *Style, Inc. Reflections on Seven Thousand Titles (British Novels, 1740-1850)*, în „Critical Inquiry”, Vol. 36, no. 1/ 2009, pp. 134-158.

Papcke, S., Weitin, T., Herget, K., Glawion, A., Brandes, U., *Stylometric similarity in literary corpora: Non-authorship clustering and Deutscher Novellenschatz*, în „Digital Scholarship in the Humanities”, Oxford University Press, 38(1), 2023, p. 277-295. <https://doi.org/10.1093/llc/fqac039>, URL: <https://academic.oup.com/dsh/article/38/1/277/6659069>, [ultima accesare 21 noiembrie 2023].

Patras, Roxana, Galleron, Ioana, Grădinaru, Camelia, Lionte, Ioana, Pascariu, Lucreția, *The Splendors and Mist(eries) of Romanian Digital Literary Studies: a State-of-the-Art just before Horizons 2020 closes off*, în „Hermeneia”,

23/ 2019, pp. 207-222, http://hermeneia.ro/wp-content/uploads/2019/11/18_Patras-et-al.pdf [ultima accesare

28

Plechac, P., *On an Unknown Ancestor of Burrows' Delta Measure*, în „Interférences littéraires” / „Literaire interferences”, nr. 25, 2021, pp. 158-162, URL: <https://interferenceslitteraires.be/index.php/illi/article/view/1099/955>, [ultima accesare 20 ianuarie 2024].

Pojoga, Vlad, Gârdan, Daiana, Baghiu, Ștefan, Borza, Cosmin, Minculete, Iunis, Frătean, Denisa, *Diversitatea identitară în romanul românesc (1844-1932)*, în „Revista Transilvania” nr. 10/ 2020, pp. 33-43, URL: <https://revistatransilvania.ro/diversitate-identitara-in-romanul-romnesc-1844-1932/>, [ultima accesare 12 mai 2023] .

Primorac, A., Arias, R., Patras, R., Eglāja-Kristsons, E., van Dalen-Oskam, K., Herrmann, B., Schöch, C., François, P. *Distant Reading Two Decades On: Reflections on the Digital Turn in the Study of Literature*, în „Digital Studies”/ „Le champ numérique”, vol. 13, nr. 1/ 2023, pp. 1–24. DOI: <https://doi.org/10.16995/dscn.8855>, URL: <https://www.digitalstudies.org/article/id/8855/>, [ultima accesare 5 ianuarie 2024].

Ștefănescu, Maria, „*Lumile posibile ale ficțiunii*” și limitele *interdisciplinarității*, în „Dacoromania”, serie nouă, XI-XII, 2006-2007, pp. 235-249.

Talmeyr, Maurice, *Le Roman-feuilleton et l'esprit populaire*, în „Revue des Deux Mondes (1829-1971)”, Cinquième période, vol. 17, no. 1, 1903, pp. 203-207, URL: https://fr.wikisource.org/wiki/Le_Roman-feuilleton_et_l%27esprit_populaire [ultima accesare 12 februarie 2022].

Terian, Andrei, Gârdan, Daiana, Borza, Cosmin, Morariu, David, Varga, Dragoș, *Genurile romanului românesc în secolul al XIX-lea. O analiză cantitativă*, în „Revista Transilvania”, nr. 10/ 2019, pp. 17-28, URL: <https://revistatransilvania.ro/genurile-romanului-romanesc-in-secolul-al-xix-lea-o-analiza-cantitativa/>, [ultima accesare 10 aprilie 2023].

Thérenty, Marie-Ève, *Mysterymania. Essor et limites de la globalisation culturelle au XIXe siècle*, în „Romantisme”, nr. 2/ 2013, pp. 53-64, URL: <http://www.cairn.info/revue-romantisme-2013-2-page-53.htm> [ultima accesare 01 martie 2022].

Todorov, Tzvetan, *Les catégories du récit littéraire*, în „Communications”, 8, 1966, 125–51, URL:

https://www.persee.fr/doc/comm_0588-

[8018_1966_num_8_1_1120](https://www.persee.fr/doc/comm_0588-8018_1966_num_8_1_1120), [ultima accesare 21 mai 2024].

Varela, P., Justino, E., Soares de Oliveira, L., *Verbs and Pronouns for Authorship Attribution* lucrare susținută în cadrul conferinței „IWSSIP 2010 - 17th International Conference on System, Signals and Image Processing”, URL: https://www.iwSSIP.org/archive/2010/Proceedings/nav/papers/paper_19.pdf, [ultima accesare 17 noiembrie 2023].